

Varðveisla menningar með stafvæðingu

Hádegisfundur SKÝ um eyðingu gagna 4. mars í Hörpu

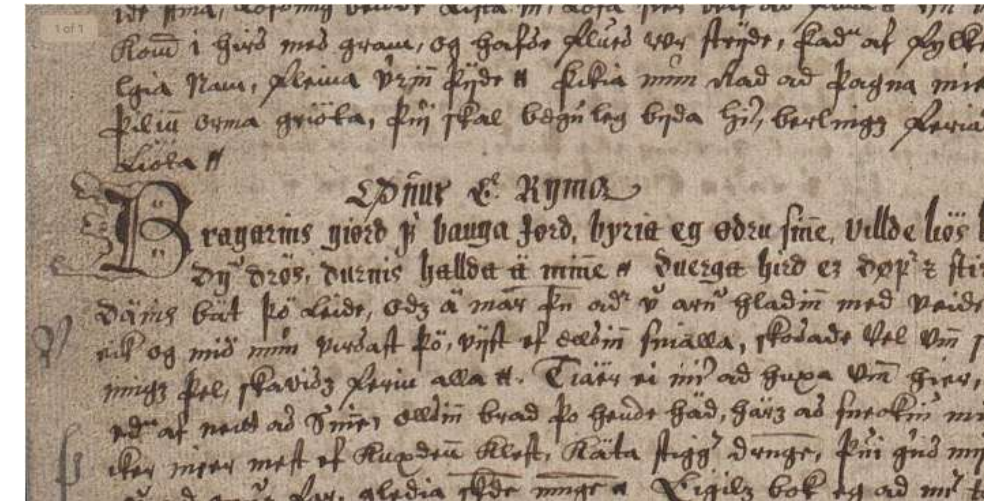
Eiríkur Smári Sigurðarson, rannsóknadósent, Miðstöð stafrænna hugvísinda og lista, Háskóla Íslands

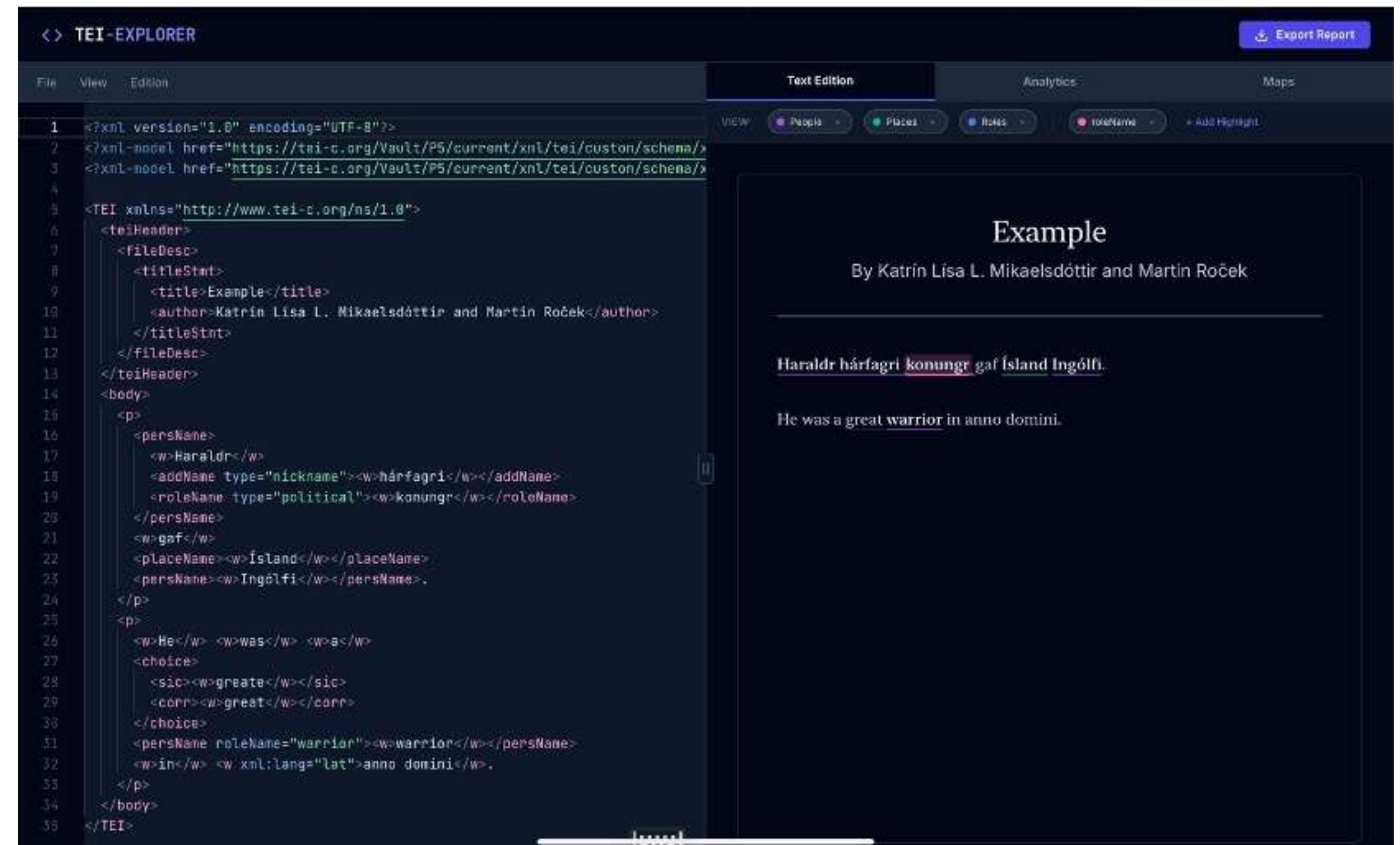
- Nauðsyn stafvæðingar menningararfsins.
- Gildi stafrænna menningargagna fyrir nýsköpun og þróun.
- Hætta á óskipulagðri eyðingu menningargagna.

Stafræn hugvísindi?

Hugur + tölva!

- Stafræn úrvinnsla og miðlun í hugvísindum.
- Gögn í stafrænu formi.
- Víðtækt samstarf háskóla, safna, stofnana og fyrirtækja nauðsynlegt.
- *Hvaða gögn lifa stafvæðinguna af?*

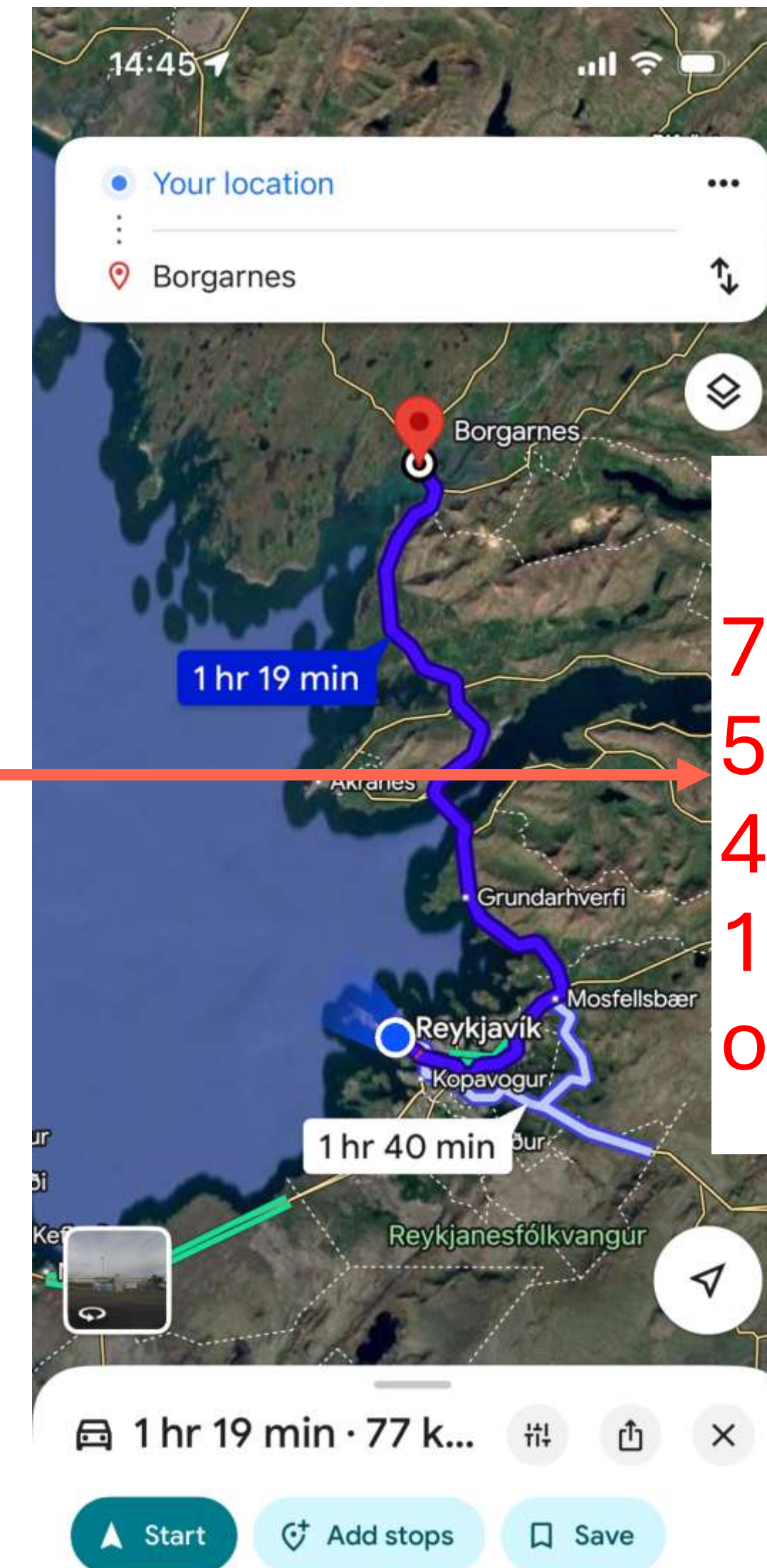

The screenshot shows the TEI Explorer interface. On the left, the TEI XML code is displayed in a dark-themed editor. The code includes a header with file description and title, and a body with a paragraph describing Harald Godwinson. On the right, the rendered HTML output is shown, featuring a title 'Example' by Katrín Lísa L. Mikaelisdóttir and Martin Roček. The rendered text shows 'Haraldr hárfagri konungr gaf Ísland Ingólfi.' and 'He was a great warrior in anno domini.'

Menningarverðmætin

Umfang (2017) - dæmi

- 75 hillukílómetrar af skjölum og handritum.
- 16 milljón ljósmyndir á gleri, pappír og filmum.
- 250.000 klukkustundir af hljóð- og myndefni.
- 270.000 gripir á minjasöfnum.
- 160.000 verk og munir á listasöfnum.
- 3,5 milljónir orðabókaseðla.

7,2 tímar á dag,
5 daga á viku,
45 vikur á ári í
154 ár að hlusta
og horfa.

Magnið

Hlutfall stafvæðingar

- Þjóðskjalasafnið (50 km. af skjölum)

- 1% árið 2017

- 2% árið 2025

Um 150 ár að komast upp í 20%!

- Stofnun Árna Magnússonar (200 metrar af handritum)

- 1% handrita 2017

- 12% handrita 2025

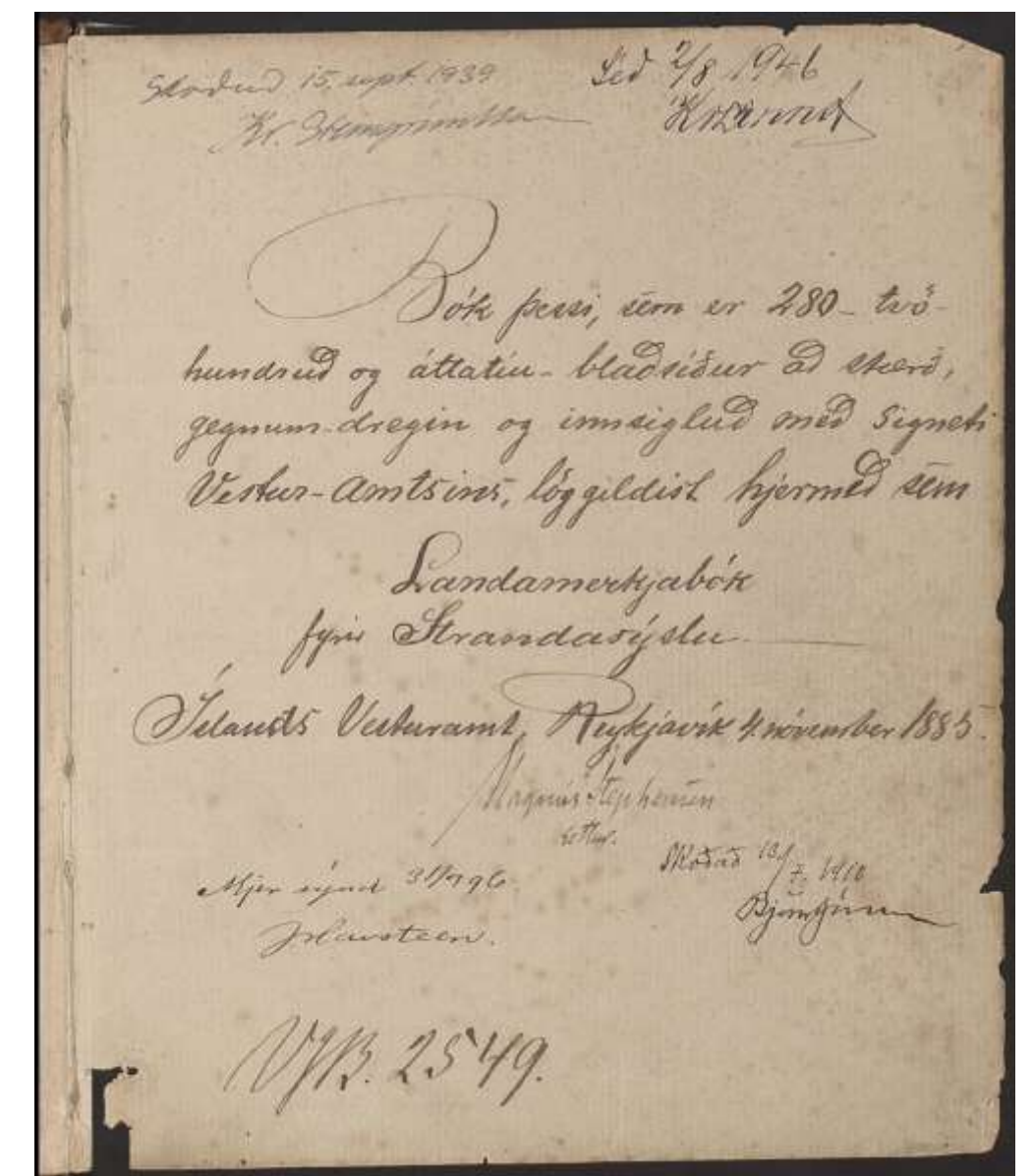

Um 70 ár að komast upp í 100%!

Viðkvæm gögn

Kapphlaup við tímann

- Gamlar filmur, ljósmyndir, mikið notuð skjöl, spólur (U-Matic?).
- Búnaður til að spila eldra efni gamall og viðkvæmur.
- Stafræn umbreyting er ekki bara „skönnun“; hún kallar á undirbúning og skráningu.

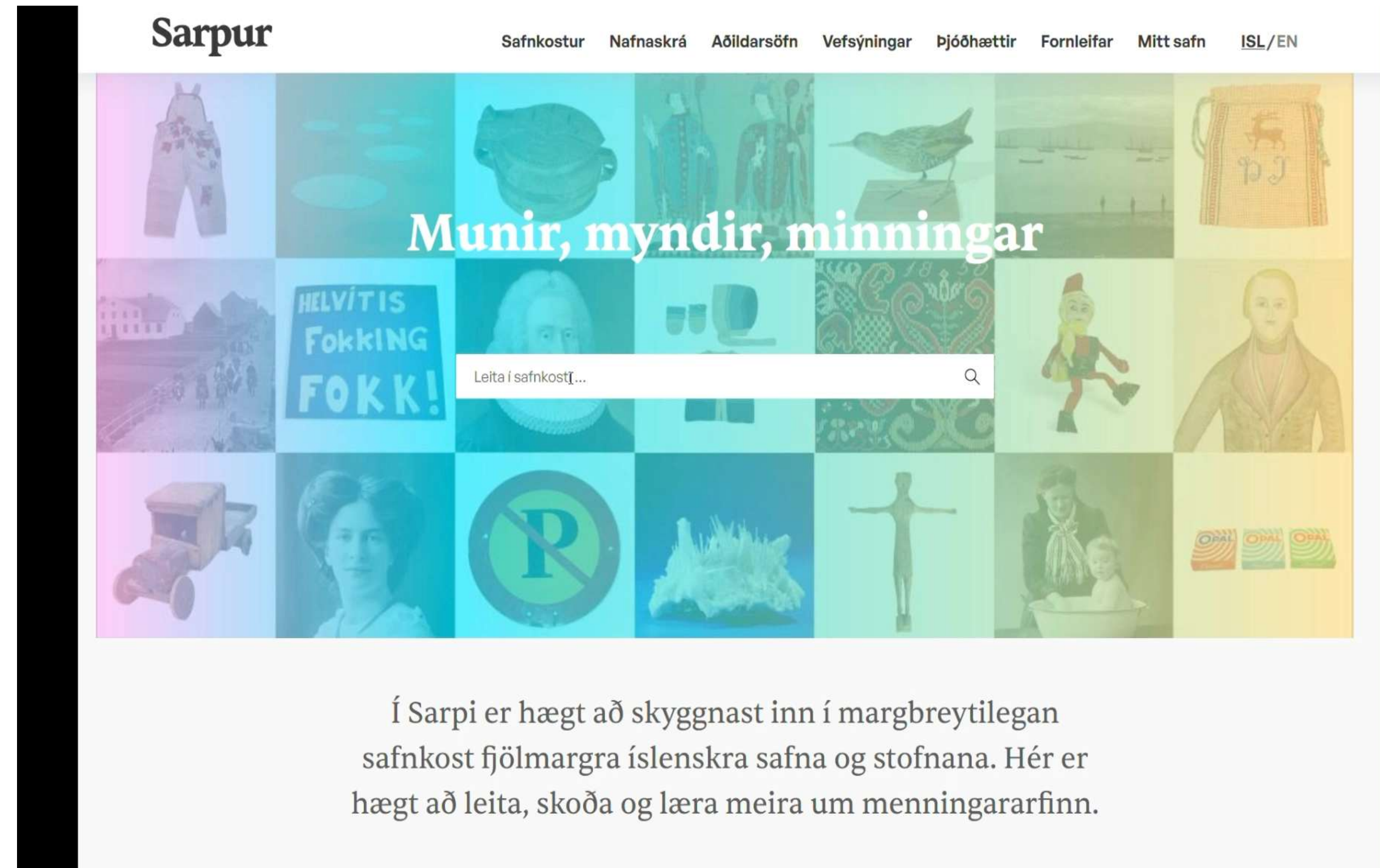
Tækifæri

Miðlun, sjálfvirkni, gagnavensl

Sarpur – vefgátt

Gátt að mörgum söfnum

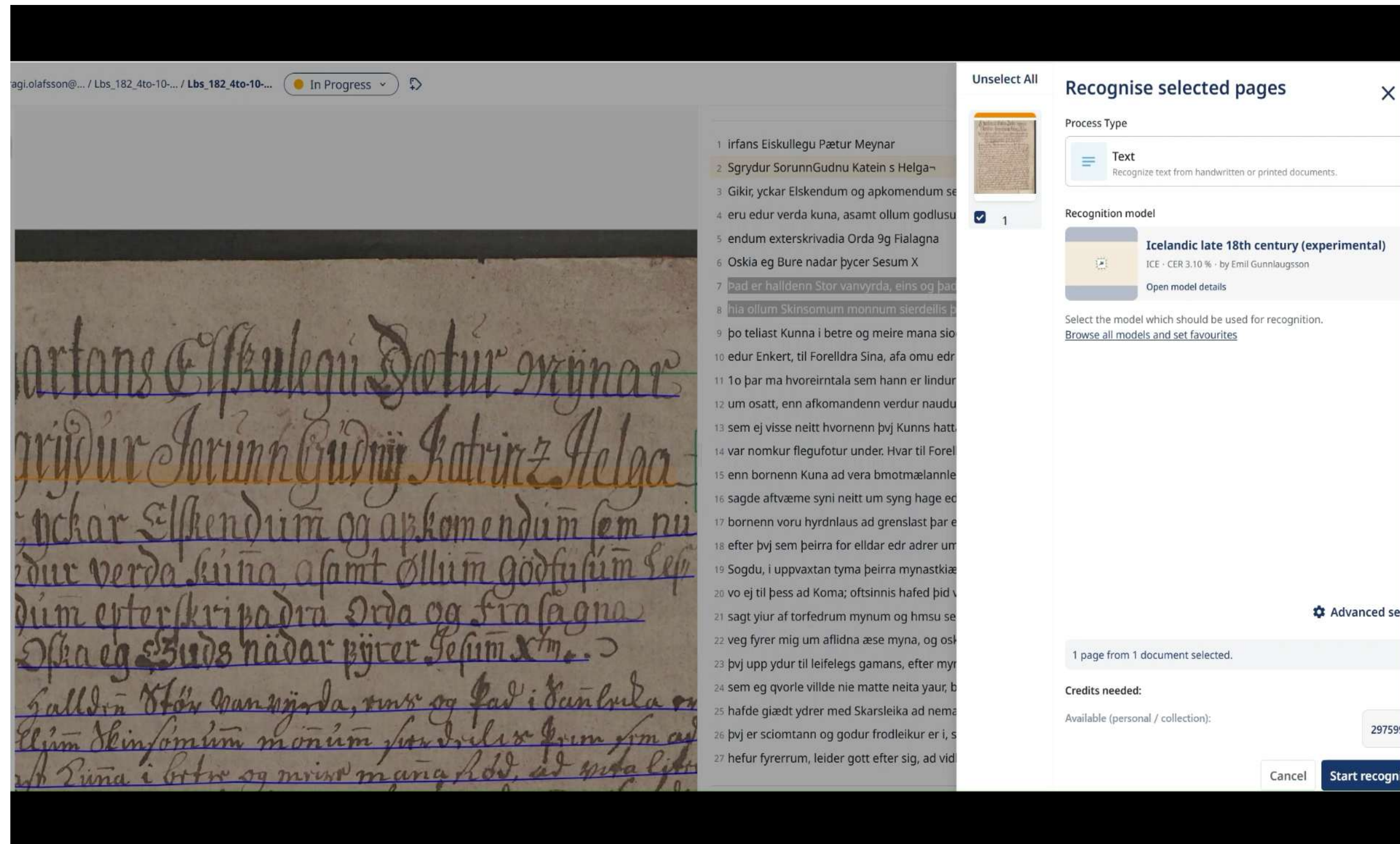
- Í Sarpi hægt að finna gögn í 61 safni.
- 1,5 milljónir aðfanga.
 - T.d. 25 *barnasmekkir* hjá 10 söfnum.
- Vefgátt MSHL - fyrirhuguð.
 - Þjóðskjalasafn, Landsbókasafn, Árnastofnun og fleiri tengd við gáttina ásamt Sarpi.

Handrit

Mynduð og lesin

- Transkribus/eScriptorium
- Þjálfuð í að lesa íslenska handskrift.
- Þjóðskjalasafnið:
 - Af 50 km. af skjölum eru 10 km. mikilvægir.
 - Um 8 milljónir mynda!

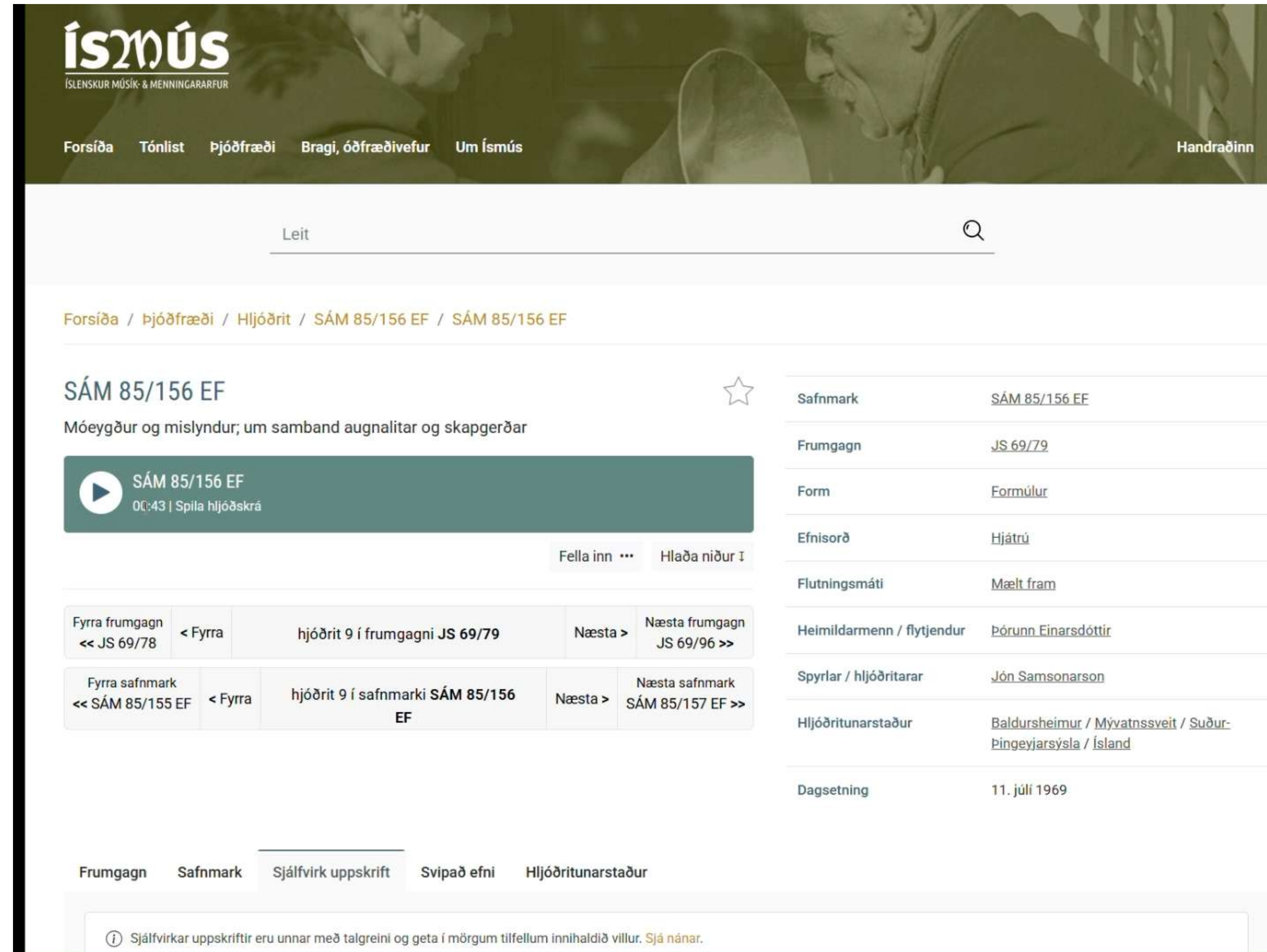

The screenshot displays the Transkribus/eScriptorium web interface. On the left, a handwritten manuscript page is shown with blue lines of text. On the right, the 'Recognise selected pages' panel is open, showing the 'Text' process type and the 'Icelandic late 18th century (experimental)' recognition model. The panel also indicates that 1 page from 1 document is selected and shows the credits needed for recognition.

Upptökur

Hlustað og skrifað niður

- Ísmús: Talgreinir þjálfaður af Tíró fyrir „eldri“ hljóðupptökur.
- *RÚV-hringrásin* (40.000 myndbönd og 72.000 hljóðskrár):
 1. Upptökur settar í stafrænt form.
 2. Talgreindar hjá Tíró.
 3. Lýsigögn unnin með hjálp gervigreindar.
 4. Ný gögn hluti af þjálfun líkansins.

The screenshot shows the website Ísmús (Íslenskur Músík- & Menningararður). The page is for the recording SÁM 85/156 EF. It features a search bar at the top, a breadcrumb trail (Forsíða / Þjóðfræði / Hljóðrit / SÁM 85/156 EF / SÁM 85/156 EF), and a star icon for bookmarks. The main content area includes a play button, the title SÁM 85/156 EF, a duration of 00:43, and a link to the full audio file. Below this is a navigation bar with links to previous and next recordings. To the right, there is a table with metadata for the recording.

Safnmark	SÁM 85/156 EF
Frumgagn	JS 69/79
Form	Formúlur
Efnisorð	Hjátrú
Flutningsmáti	Mælt fram
Heimildarmenn / flytjendur	Þórunn Einarssdóttir
Spyrlar / hljóðritarar	Jón Samsonarson
Hljóðritunarstaður	Baldursheimur / Mývatnssveit / Suður-Þingeyjarsýsla / Ísland
Dagsetning	11. júlí 1969

At the bottom, there are tabs for Frumgagn, Safnmark, Sjálfvirk uppskrift, Svipað efni, and Hljóðritunarstaður. A note at the bottom states: "Sjálfvirkar uppskriftir eru unnar með talgreini og geta í mörgum tilfellum innihaldið villur. Sjá nánar."

Sögulegt mann- og bæjatal

Gagnagátt Leita Fletta

Allt 1703 1729 1801 1816 1835 1840 1845 1847 1850 1855 1860 1861 1870 1880 1885 1890 1901 1910 1915 1920

Baldursheimur

Nafn í heimildum: Baldursheimur

Hreppur

Skútustaðahreppur

Sókn

Skútustaðasókn, Skútustaðir í Mývatnssveit

Gögn um bæ í öðrum heimildum

Túnakort á Þjóðskjalasafni

Upplýsingar um bæ á Ísmús.is

Örnefnaupplýsingar um bæ á Nafnið.is

Örnefnaupplýsingar um bæ á Nafnið.is

65.520337, -17.0576

Heimildir

Heimildarvísun

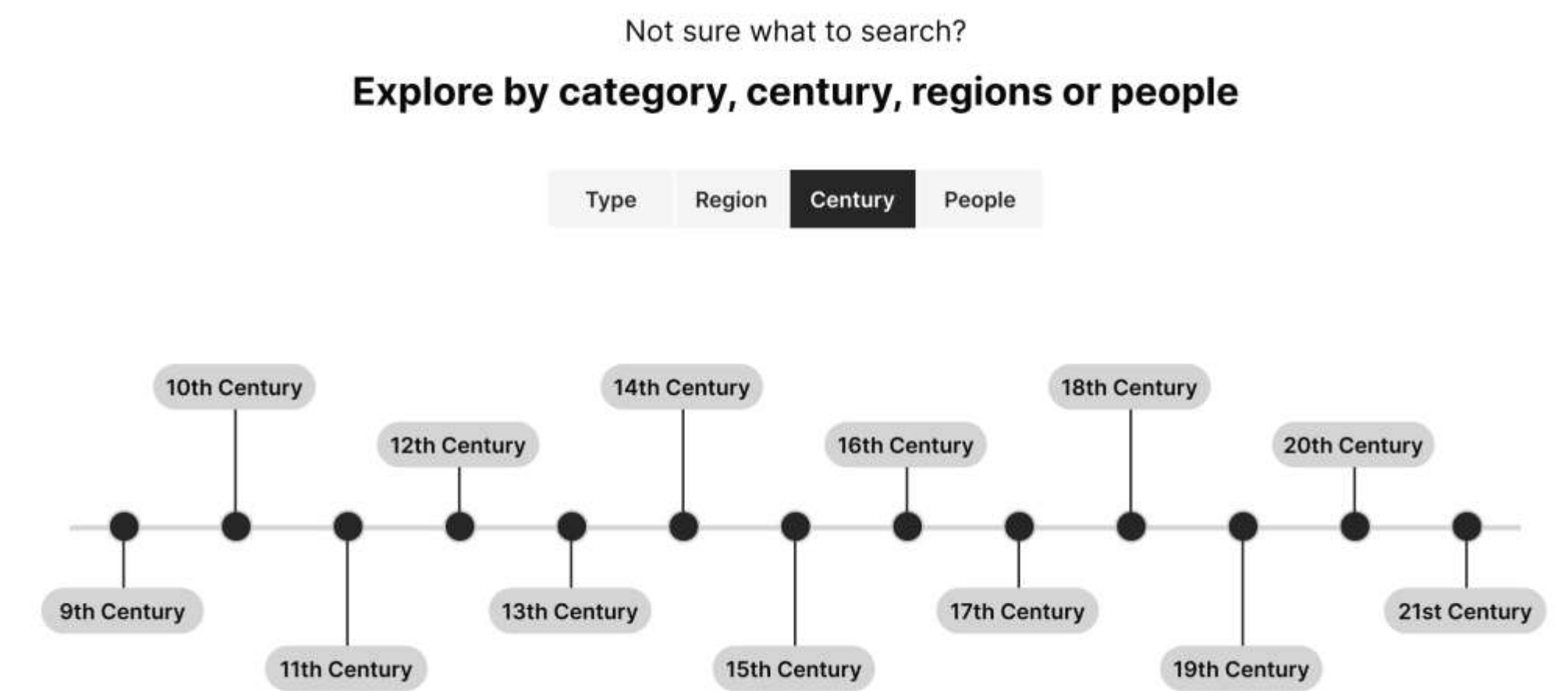
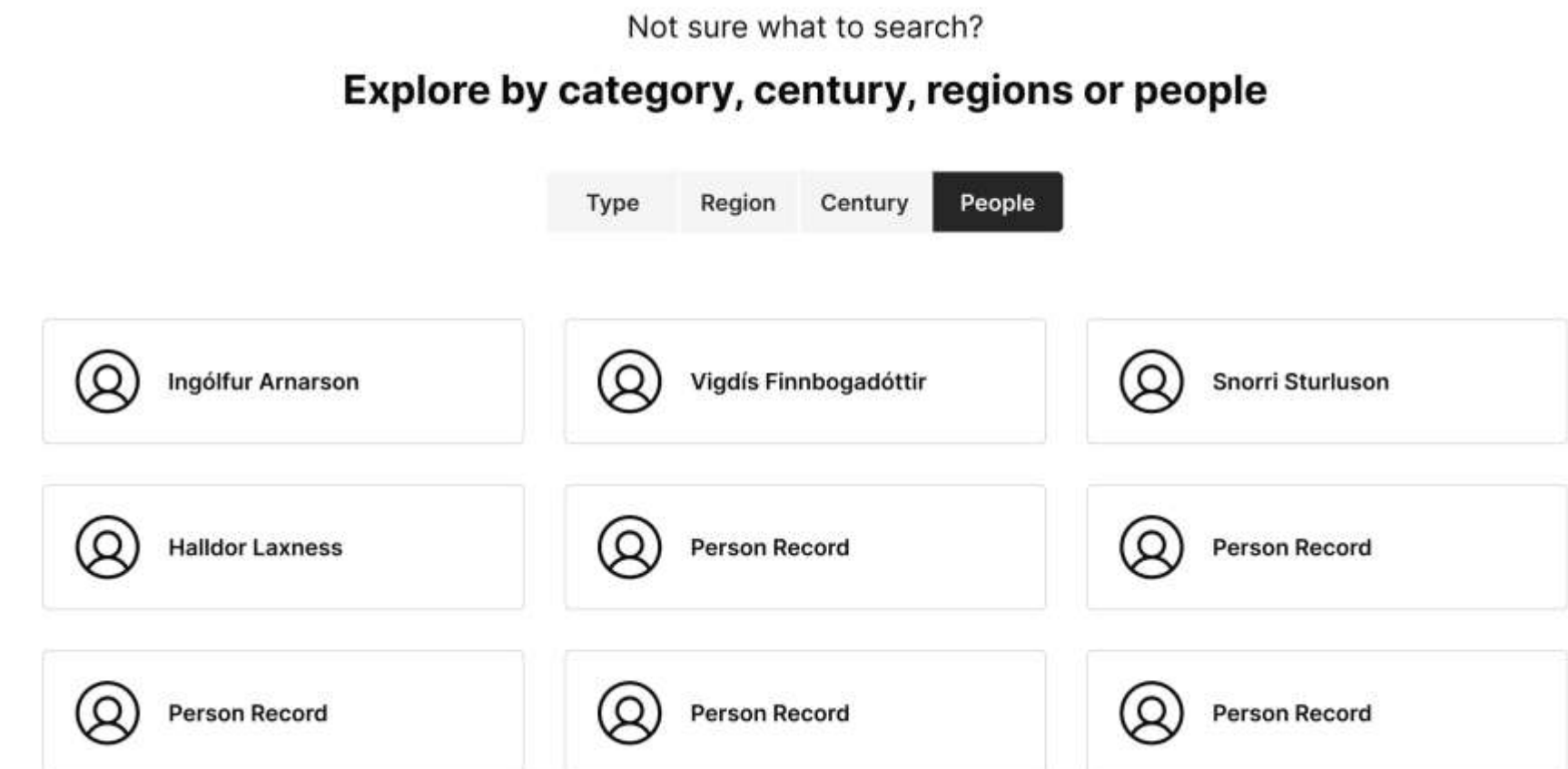
Innviðir

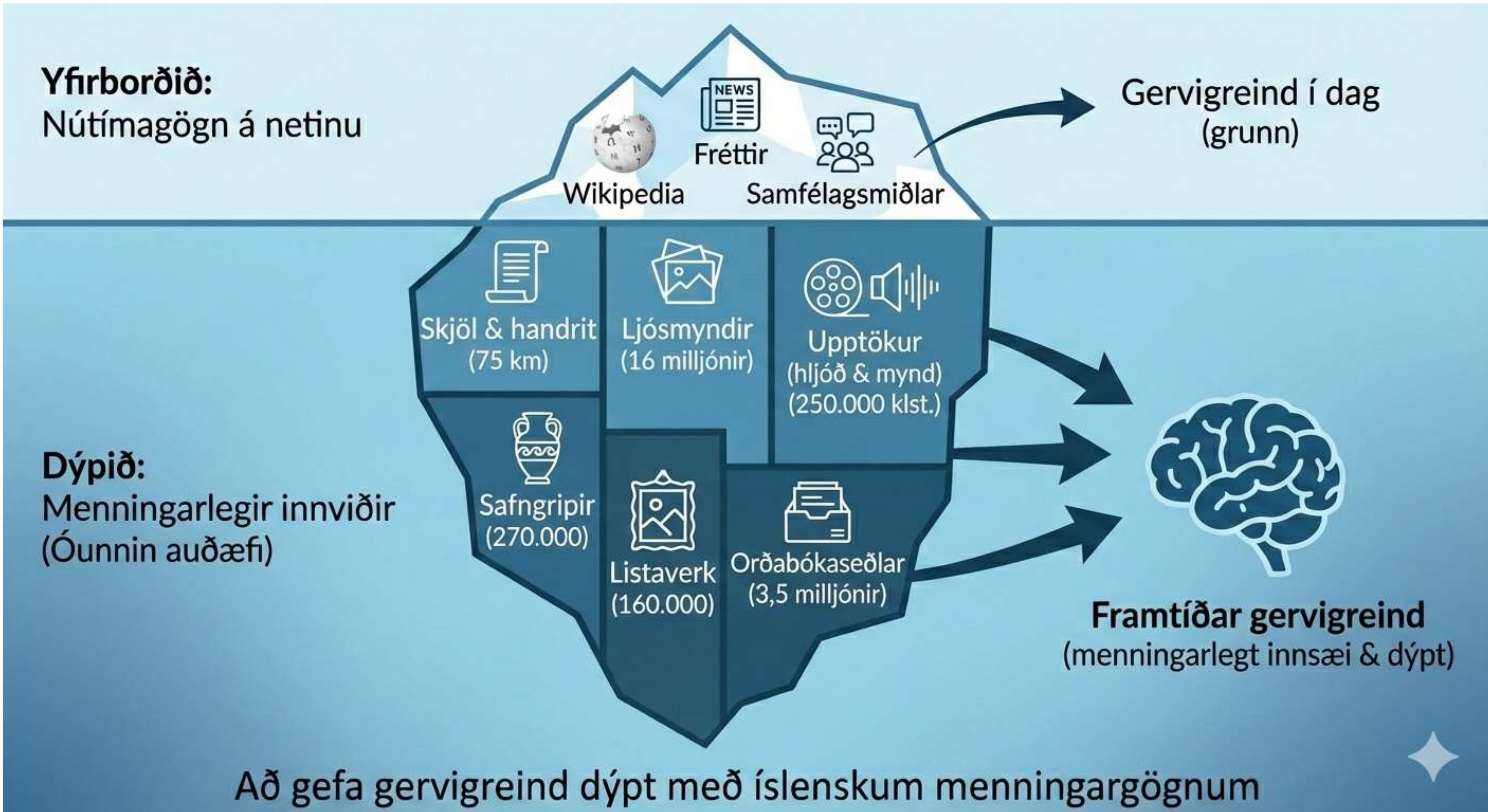
Framtíðin

Stafrænn menningararfur

Opnir og tengdir gagnagrunnar

- Sögulega djúp og fjölbreytt gögn.
- Almennur aðgangur lykilatriði:
 - Valdeflandi aðgangur.
 - Borgaralegar rannsóknir.
- „Stór“ gögn búa til nýja möguleika.
- Ábyrg þróun:
 - Persónuvernd og hugverkaréttur.
- Mikilvæg fyrir „íslenska“ tækniþróun - líka þróun gervigreindar.

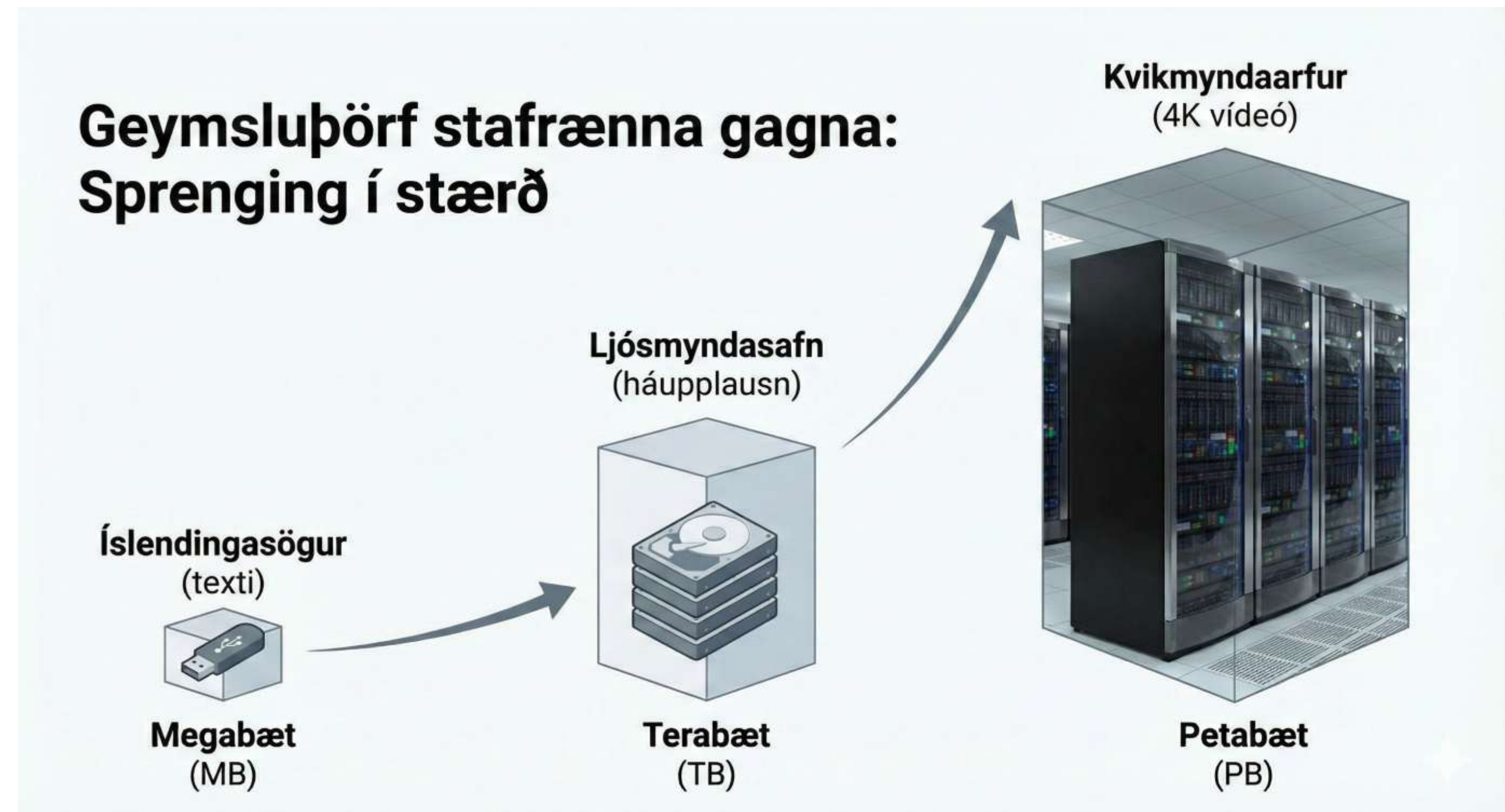

Innviðapörfin

Vistun, tæki, þekking

- Vistun:
 - Margföldun gagnamagns hjá menningarstofnunum.
- Tæki:
 - Miðstöð stafrænnar yfirfærslu.
- Þekking og kunnátta:
 - Mikilvægasti hluti innviða.

Hvað ef?

Fimm ára átak

- Viðkvæmu efni bjargað.
- Farið úr smáverkefnum í innviðauppbyggingu og rekstur.
- Hröð tækniþróun fyrir skráningu og miðlun gagna.
- Flöskuhálsinn: Mannafli!

